

El silenci de Menó. (La possibilitat del dir (6)).

(Jordi Sales.Facultat Filosofia.UB. Grup Eidos. Sessió de Seminari 9 de febrer de 2009)

nun de oud' hoti estin to parapan ekhô eipein . 80b4

ara no puc dir ni poc ni molt el que és *Menó* 80b4

Aquesta és la primera vegada que Menó reprèn la seva fórmula inicial. El contacte amb Sòcrates ha fet emmudir el dir abundant de Menó, ja no és *senyor* del discurs.

§18. Aporia

(a)L'alternativa explícita: Erística - Combat / Dialèctica -Amistat.- Necessitat d'un discerniment lector: què passa en cada moment entre Sòcrates i Menó.- (b) Auxili Socràtic i Tensió eròtica.- (c) La recepció d'aquest auxili *en el diàleg i des del diàleg.*- (d) Acompanyar i Fluir com a models de resposta.- (e)La fama de Sòcrates com aporètic.- (f) Trajectes i Contrastos.- (g) és ingènua (Nehamas, 1999) la confessió d'ignorància de Menó ? (h) Menó expressa la seva aporia com enterament causada per l'acció socràtica. (i) Interpretacions de l'aporìa: estructurals, doctrinals, zetètiques i situacionals.

- (a) La fermesa socràtica sosté la resposta senzilla, *euethes*, si el seu interlocutor és erístic, lluitador. *Obre*, en canvi, respostes *dialèctiques* si els interlocutors són *amics* (75c9-e5): “ *¿Jo? La veritat. I si el meu interlocutor era un d'aquest savis en l'art de contradir i de disputar públicament , li diria: “ Aquesta és la meua resposta; si no es correcta, a tu correspon de prendre la paraula i refutar-me”. Però quan són dos amics , com ara tu i jo , que volen dialogar, cal respondre amb més suavitat i més d'acord amb la dialèctica” (trad.Olives)(75cd)*. Aquesta alternativa situa la seqüència lineal del diàleg en una disjunció: o estem en moments de combat, o estem en moments d'amistat. Per així dir-ho la progressió del diàleg, el seu moviment cap endavant, va unit a un exercici de discerniment, o de discriminació, mitjançant el qual ens cal adonar-nos, com a lectors,de què és el que exactament passa, a cada moment, *entre Menó i Sòcrates.*

- (b) La facilitat amb la que Menó ha donat la primera i encara la segona resposta al que és l'excel·lència, ha estat després *auxiliada* (assistida*) pels models (*paradeigmata**) que el “desert” atenès ha ofert a l’abundància” tessàlia, amb una clara prioritat per la primera definició de figura “ *del que és allò únic que sempre acompanya al color*” (75 b) (Vid.§ 15 i §17). El que és aquest auxili com a moviment dintre el diàleg, és com una primera insinuació de Penia a Poros, el moviment del terreny del defecte sobre el terreny de l'excés. Una condició prèvia a l'engendrament d'alguna *tensió**, a la gènesi d'eros. (Sales 2007).
- (c) El com de *la recepció* d'aquest auxili ofert per Sòcrates a Menó determina que alguna cosa avanci o no avanci en l'escena del diàleg. Però , a la vegada, el mateix moviment com a moviment de l'escriptura platònica* fa alguna senyal a un lector possible per tal que sigui rebut d'una *millor* manera. Una millor manera equivalent a la nostra recepció d'allò en que li cal al jove tessali ser iniciat, si tingues lleure per tal de ser iniciat (76e) (Sales,1999 a Monserrat 1999).
- (d) Malgrat l'advertiment socràtic que implica la seva preferència per la definició de figura, la tercera resposta de Menó a què és l'excel·lència (*aretê*) segueix unilateralment i exclusivament el model de la resposta sobre el color amb el predomini del *porizesthai**. Així Menó *pot dir* moltes coses (5,RS4). Assistim a un contrast* entre l'acompanyar i el *fluir* com accions que fan de models per a respondre. L'acompanyar de la primera definició de figura (75b), l'eflivi o flux de la definició de color (76d).
- (e) Posada en dificultats la tercera resposta, Sòcrates convida per tres vegades a Menó a reprendre la qüestió. Si Menó dona de la seva conversa amb Sòcrates una *interpretació* erística, Menó ha estat derrotat, ha estat humiliat. Ara, en la seva *derrota*, si així ell ho vol, i

no abans, Menó recorda la *fama* socràtica com a *aporètic*, com a *problematitzador* : *Sòcrates, ja havia sentit abans de trobar-me amb tu, que no fas res més que problematitzar-te (aporeis) i problematitzar (aporein) els altres (79e6-80a2).*

(f) Si volem captar què és exactament aquest *moment* de l'acció del diàleg, ens cal a nosaltres com a lectors recordar el vocabulari de la facilitat tessàlia que és la que ha estat examinada fins ara en el seu desplegar-se com a tal facilitat en el sistema de respostes de Menó*. Tot arrancava d'un *No és pas difícil ou khalepon ...*(71e1) (71e6), i sobretot el *no hi cap dificultat ouk aporia....*(72a1-2). Negatiu tots ells, el darrer ens permet establir el contrast entre el principi i el final d'un trajecte*. Al traduir Plató cal traduir totes les aparicions d'un mateix terme de la mateixa manera tant com sigui possible o, si més no, indicar les repeticions d'un mateix terme per allunyades que estiguin: únicament així marquem bé els trajectes* i els contrastos*. En el nostre cas present cal assenyalar de la mateixa manera el *no* de 72a1 i el *sí* de 80a1-2. No hi havia *cap* dificultat o problema, i ara Menó està *ple* d'elles, de dificultats o problemes. El trajecte que va de la facilitat al respondre i recordar a la dificultat de respondre que comporta el silenci ens atorga un episodi que és, certament, la refutació socràtica del tessali. També és, però, la recepció que Menó fa de l'auxili socràtic per a poder respondre. Convé interessar-nos per la relació entre les dues realitats dramàtiques que l'episodi conté.

(g) S'ha dit que Menó confessa d'una manera bastant ingènua que no pot respondre a la qüestió (Nehamas*, 1999, 6) (Sales, 2008b). No *pot* respondre o no *vol* respondre? Per què *hauria de* respondre? És cert que la confessió d'ignorància de Menó és *ingènua*? Se'n pot dubtar, a diferència dels lectors actuals de tradició analítica el personatge del diàleg no està cobert per l'ombra de l'article de Peter Geach (1966) sobre la possible inconveniència de la interrogació socràtica sobre el què és l'areté. Ens convé dubtar de la ingenuïtat del

tessali, sobretot perquè la frontera entre erística i dialèctica està *flotant* des de l'acollida de Menó a la primera definició de figura que Sòcrates li ha ofert com a paradigma o model.

- (h) Convé atendre, ben a poc a poc, com descriu Menó el seu estat *abans* de la comparança que seguirà amb el peix tremolosa. La brillantor d'aquesta figura ha eclipsat el que li és previ en l'atenció dels comentaristes. El retrat que Menó fa de Sòcrates té clarament dues parts. En la primera Sòcrates ja és associat amb la farmàcia, la bruixeria i la màgia (§19), la segona és la comparança amb la tremolosa (§20). El que és comú a tot aquest moviment és que la mancança que ha causat en Menó la perplexitat o aporia no està situada ni per un moment en ell mateix o el seu sistema de respostes, sinó *en* Sòcrates. Sòcrates li ha fet fer coses lletges. Aquest, s'ha dit és el senyal *decisiu* de l'aporia *de Menó* (Cristina Ionescu, 2007,30).
- (i) Una interpretació estructural fa que l'aporia sigui vista gairebé exclusivament com un moment que marca una pausa *en el tot* del diàleg. L'aporia és una de les “notions auxiliars” (Goldschmidt, 1971,34) que necessitem per tal d'*articular* el tot d'un diàleg en parts. Hi ha un tractament d'un tema o una qüestió que fa un gir per tal d'explorar-la des d'una altra perspectiva.

Podem observar que el que atura el *Menó* en un impasse és el mateix que tanca la discursivitat de l'*Eutifró* (Friedländer II, 262-3, 2004,704). En els dos casos el model que no es domina i fa dificultat és el de l'*acompanyament* i no el de l'efluvi o flux. En l'*Eutifró* la relació entre pietós i estimat pels déus, en el *Menó* entre la justícia i l'adquisició. La lletra de cada diàleg permet, certament, una consideració doctrinal de l'aporia: la relació eidos-poion, és difícil de dominar. La relació part-tot és difícil de dominar. Aquesta perspectiva doctrinal domina l'obra de Gareth B. Matthews , *Socratic Perplexity and the Nature of Philosophy* (1999). Gareth B.

Matthews (1929) és també especialista en Agustí (2002, 2005) i en la filosofia per a nens, sobre la que ha publicat tres llibres (1980,1984,1994). Matthews tracta la perplexitat socràtica com aquella actitud que està en l'origen del filosofar i que motiva la interrogació socràtica com actitud. En una fórmula ben gràfica i fàcil de recordar afirma que la perplexitat socràtica equival al dubte cartesià, però no a l'*admiratio* cartesiana. Per dir-ho en una sola fórmula l'aporia o perplexitat socràtica, glossada des de tractaments aristotèlics, és en la perspectiva de Matthews l'aporètica ennoblida i edulcorada com a motor d'una recerca socialment protegida i fins i tot celebrada. D'una manera, menys simple, els treballs ja publicats (2006, 2007) i la recerca en curs de Vasilis Politis sobre la funció de l'aporia als "primers" diàlegs platònics es focalitzen en el seu conformar el mètode i estructura d'arguments i recerques i en la problemàtica sobre la definició. Transcendent el fet cridaner de la situació de l'aporia als finals lineals dels diàlegs Politis o la interpretació catàrtica del buit cognoscitiu que fa explícit el Sòcrates del *Teeetet* parla de *the zetetic use* de l'aporia situat a l' inici de la recerca (2006, 89). La complexitat de l'aporia experimentada pels personatges del *Laques*, l' *Eutifró* o el *Menó* que les seves posicions no són gens fàcilment filo-sòfiques, sinó que són sàvies. D'una saviesa tal que el camí cap a la filosofia potser ha d'entrebanar o obstaculitzar, necessàriament. Nosaltres, ara , en l'anàlisi de les ocurrencies sobre la possibilitat del dir que trobem al *Menó* ens obrim a un plantejament *situacional* de l'aporia centrat en la reacció del personatge a la sort del *seu* dir com a resposta en l'escena del diàleg. Com està *ell* lligat al seu dir ?

§19. Farmàcia, Bruixeria, Màgia.

(a) El fer discursos sobre l'areté està en l'ordre del món?.- (b) L'horitzó gorgià: Performar ciutadania mitjançant la retòrica.- (c) Les accions del sistema socràtic segons Menó (crits, fàrmacs, i cants): (ca) *goèteuein,goan* (cb) *pharmattein*, (cc) *katapa(i)dein*.- (d) el nus de les interpretacions: obrir Menó (Brague,1977), aturar Sòcrates (Scott,2007).

(a) El tu socràtic* actua sobre el deixeble de Gòrgias i el desposseeix el que li “pertany”: “ara *segons em sembla m’embruixes*, (goeteueuis) *i drogues* (pharmatteis) *i senzillament* (atekhnos) *m’encantes* (katepádeis)” (80 a2-4). El que tenen en comú aquestes tres *accions* és suspendre una relació habitual per mitja d’ un agent exterior. Les bruixes de Tessàlia, precisament de Tessàlia, que surten al *Gòrgias* eren capaces, es deia, de fer baixar la lluna del cel, o sigui trasbalsar l’ordre normal de la realitat. Als *Núvols* d’ Aristòfanes aquest fet es contempla com aprofitable per tal de que Estrepsíades no pagui els seus deutes. L’ordre normal de la realitat *sembla** que és que els que aprenen a fer discursos en llocs ben considerats, com és el cas del jove Menó a la visita de Gòrgias a Tessàlia, els vagin fent indefinidament que per això ho han après: *he pronunciat (eirêka) molts discursos (logous) sobre l’ excel·lència, davant de molts (80b2-4) (trad. Olives modificada).*

(b) Jon Moline (1969) indica que Menó no diu que sigui capaç de dir el que sigui l’areté, sinó que ha estat capaç de parlar sobre ella, de fer discursos. El *fer* del fer discursos és un equivalent al que actualment s’ entén per *performance*. En el que s’ha anomenat la diferencia entre el vell i el nou paradigma en els estudis sobre la democràcia atenesa (Farenga (2006) la noció de *performance* realitza una funció important. Certament, Menó és un foraster, un foraster de Tessàlia, està actuant, però , en el moment de l’acció del diàleg com d’ambaixador del seu país prop dels atenesos i és l’hoste del ciutadà Anitos. Simon Goldhill (1999) ha parlat d’una dinàmica de l’autopresentació o autopromoció del ciutadà: un ciutadà d’ Atenes parla a l’assemblea, s’exercita al gimnàs, beu al convit, festeja el seu estimat, cadascuna d’aquestes activitats té la seva regulació i el seu conjunt és l’exercici de la ciutadania. Aquesta ciutadania es realitza en quatre grans accions de la vida social grega: l’*agon* o competició, l’*epideixis* actuació (display), el *skhema*, figura (look), la *theoria* ,

espectacle. El que es faria mitjançant la performance en la vida grega és el que avui anomenem : *the construction of the self*. Podem pensar que el nou paradigma dels estudis de la democràcia atenesa està projectant un munt dels nostres tics a la vida dels grecs. El problema de repintar les estàtues, que certament no eren blanques, és que fem servir amb facilitat els nostres colors, sobretot perquè són més barats d'obtenir que els originals, si és que els coneixem.

(c) Sigui com sigui, la ciutadania es realitza en els *logoi* que Menó ja ha *efectuat* i Menó no vol perdre el que suposa la seva possibilitat. Si ja sap discursejar sobre l'areté perquè redimonis s'ha d'aturar a saber què és? Què pensa Menó que li ha *fet* Sòcrates?

(ca) *M'embruixes*. *Goeteueuis* segona persona del singular del present d'indicatiu del verb *goèteuein*, derivat del verb *goan*, « fer crit de dolor, lamentacions ». El nom de l'actor és *goès*, que embruixa llençant crits i encantacions lúgubres, el bruixot, el mag, el xarlatà. Nicolas Grimaldi ha dedicat un llibre a la figura de Sòcrates bruixot. El problema amb que es baralla l'amic Grimaldi és com és que sembla irracional com a bruixot, el campió del racionalisme? Sembla irracional, certament, perquè se li atribueix un sistema de crits, fàrmacs, i cants. La qüestió és una qüestió de fons si la considerem des del seu sentit més fort l'aposta socràtica és que la raó ha de dirigir de dret la vida dels homes i per fer-ho s'ha d'obrir pas a crits? No és gens fàcil fer de la mosca socràtica en front del cavall de la ciutat el senyal de la raó. El preu del combat és alt. Alguna cosa guanyarem si perfilem quina és la veu tessàlia i gorgiana que tracta a Sòcrates com a bruixot, què més diu d'ell i quina performance retòrica s'està defensant com a racional en front d'aquesta racionalitat que sona com un crit a unes orelles determinades.

(cb)-Em drogues. *Pharmatteis* del verb *pharmattein*, derivat del nom *pharmakon*, que dona els nostres fàrmac, farmàcia, farmacèutic. *Pharmakon* designa en el seu sentit primer una planta medicinal qualsevol, sigui benèfica o nociva, o millor en la indistinció dels seus possibles efectes com a remei o verí. És el mot que designa **la cicuta** al *Fedó*. És la paraula que qualifica l'escriptura al

Fedre. Jacques Derrida té un escrit sobre la Farmacia de Plató (1969): «El **phármakon** no és ni el remei, ni el verí, ni el bé, ni el mal, ni el dins, ni el fora, ni la veu, ni l'escriptura, el suplement no és ni un més, menys, ni un enfora, ni un el complement d'un interior, ni un accident, ni una absència, etc.» Peñalver, el traductor al castellà del text de Derrida comenta: “El intento de Platón de fijar los opuestos es el intento de fijar la filosofía. Pero la filosofía no tiene una solución fácil para los indecibles.” Segons Derrida, Plató i l'entera filosofia occidental es basen en oposicions binàries. No n'estariem gens segurs. Ara mateix ben prop nostre hi ha qui vol explicar tercets al *Fileb*. Aquest simplicitat, en el mal sentit de la paraula, que es reclama en el cas de Peñalver, de Derrida, Nietzsche i Heidegger té com a meta “desestabilizar el binarismo... desfijar la metafísica.” La nostra qüestió ara és molt més senzilla i es manté en l'acció del diàleg: Quin fàrmac li ha fet prendre Sòcrates a Menó?, deixar-lo o fer-lo actuar com abundància des de la facilitat que exhibia? En tot cas és la performativitat discursiva la que es pensava que dominava l'essència. La facilitat d'explicar exhibida com derivada de Gòrgias era induïda per algun fàrmac socràtic?

(cc)-*M'encantes katepadeis*. El verb *katepa(i)dein*, està construït del prefix *kata-* que expressa a una idea de completesa i acabament i del verb *epa(i)dein*, compost a la seva vegada de prefix *epi-* sobre i del verb *a(i)dein*, que vol dir cantar, *epa(i)den* vol dir acompanyar cantant i per extensió deixar sentir encantaments. Aquest verb està acompanyat de l'adverbi *atekhnôs*, que es pot traduir per senzillament literalment és un negatiu de *tekhnôs* habilitat, artifici, perícia, ofici, té un sentit que oscil·la entre un positiu simple i natural en front de l'artificios i rebuscat i un negatiu groller, inexpert, tosc.

Aquesta composició *katepa(i)dein* és únicament una composició de la llengua de Plató i té dues úniques aparicions: aquesta que estem comentant i un altra al *Gòrgias* en boca de Cal·icles. Aquest paral·lel és molt

instructiu per tal de tenir una pista per a entendre com experimenta a Menó *la música socràtica*.

Cal·icles diu que els millors i els més forts entre “nosaltres” són *manipulats* des de la infància com lleons esclavitzats per encantaments i sortilegis aprenent que el

deure és la igualtat i que això és el que és bell i el que és just! (*Gòrgias*, 483e4-484a2). Menó s'està sentint desposseït d'alguna cosa que li correspon en l'ordre regular del món on els lleons fan de lleons lliurement*?

(d) El paral·lel ben natural entre el text del *Menó* i el del *Gòrgias* està mobilitzat ben diferentment en els comentaris al *Menó* de

Brague(1978) i de Scott(2006). Segons Rémi Brague la màgia fora desbordar els seus límits o mantenir-se fora d'aquests límits, ser o fer de bruixot és sortir de la seva forma i expandir-se en una pluralitat de formes. La bruixeria és escapar a la limitació. La dialèctica, la recerca conjunta en l'amistat, podria *obrir Menó* a una recerca possible paralitzant, això sí, la ben expressiva discursivitat gorgiana posseïda en la facilitat del dir. Segons Dominic Scott la referència al esclavatge indica que una part utilitza l'altra per als *seus* fins, la qual cosa implica la noció de *manipulació*. Scott parla d'"inactivitat intel·lectual" i "mort cognitiva" com l'estat en el que Sòcrates deixaria les seves "víctimes" i afirma que la refutació socràtica anul·la tant el mal com el bé (Scott,2006,70). És ben cert que Menó es queixa a Sòcrates perquè ha estat desposseït de la seva habilitat habitual i reduït al silenci. El que cal veure és la possible estabilitat d'aquesta habilitat perduda, per tal de judicar no únicament *el com* s'ha produït aquesta pèrdua sinó la possibilitat que es produeixi. Fer emmudir al tessali, portar Menó al silenci és, de veres, un fruit d'una inhabilitat socràtica? Què hi ha d'intel·lectual i de cognitiu en el sistema de respostes de Menó? què ha naufragat? Quina bondat ha fet desaparèixer Sòcrates respecte a Menó? El fet cert al que assistim és que el silenci de Menó és atribuït per ell enterament a una acció socràtica d'encantament. S'ha observat que el *Menó* té l'estructura dels primers diàlegs fins a la primera aporia. Però l'aporia s'arrisca fins gairebé conduir Menó vers l'odi pels raonaments i situar-lo en aquesta forma de l'escepticisme que Plató anomena *misologia*. (Goldschmidt,1971) Certament hi ha al *Menó* una *misologia* respecte al logos socràtic, en nom, de la *performance* discursiva, si hom vol, que li garanteix únicament potser, la seva possibilitat de ciutadania que difícilment arrelarà enlloc. Des d'aquests *logois* enyorats es refusa l'aporia. Dues discursivitats distintes es combaten o s'amistancen? L'horitzó de la progressió del diàleg és l'erística o la dialèctica? O la seva indistinció?

Un fer confiat amb ell mateix ha estat entrebancat per un fer examinador en un xoc al que assistim. Moltes lectures filo-actives desconfien d'aquest entrebanc que el dinamisme autopresentador del individu a la ciutat troba en les escenes platòniques. La naturalesa d'aquesta desconfiança no és sempre clara. Una queixa, les arrels de la qual haurem de descriure, es formula més o menys clarament contra el fet que l'espontaneïtat sigui, frenada, aturada, en definitiva paralitzada en el seu exercici per crits, fàrmacs i cants. Si el sistema performatiu de ciutadania és tan sòlid en el seu esdevenir, tan fort en la força de la seva proposta, tan dinàmic en el fluir que l'instaura, com és que resta vulnerable fins al silenci en el xoc amb aquest altre de si què l'amoïna? En els termes de la interpretació de Scott si l'examen socràtic és *manipulador*, com és que les seves "víctimes" són *manipulables*.

§20. Sòcrates Tremolosa. L'elenkhos com a "mètode", l'aporia com a "situació"

(a) L'encantament per la paraula i el moviment de l'ànima. (b) El riure en el diàleg (joc ciutadà) : el trencador que dispersa i el paralitzador que atura. (c) Narké, Narcòtic, Narcisisme(s). (d) Dues situacions de l'aporia: Menó i Eutifró. (e) L'elenkhos com a "mètode", l'aporia com a "situació"

(a) Gòrgias diu al seu *Elogi d' Helena* que quan les paraules encanten creen plaer, eliminen tristeses i *mouen* l'ànima. Menó no *rep* pas la discursivitat interrogativa socràtica de la manera que Gòrgias diu que actua el discurs al encantar. Menó ara està *quiet*, i normalment sembla que no n'està, es troba paralitzat sota els efectes que ell compara al que imagina com el de la tremolosa sobre la seva ànima i *la seva boca*. El silenci li ha sobrevingut, no com a moviment, sinó com a moviment o creixença sinó com a estaborniment o paràlisi.

(b) Moltes coses passen en l'escena del diàleg a l'entorn d'aquesta comparança que el tessali fa de Sòcrates. **La tremolosa** és un peix del gènere *Torpedo*, de la família dels torpedínids, amb un potent

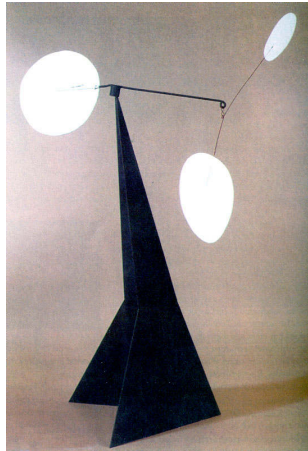
òrgan elèctric a cada costat del cos entre el crani i la part anterior de les aletes pectorals. Menó introdueix la comparança amb el mateix verb que abans ha fet servir Sòcrates

quan li ha dit a ell que respongués deixant de fer moltes coses d'una sola com es diu *per riure-se'n* als qui trenquen un objecte(77a). Ara Menó també des del *riure* afirma "*gosaria dir que t'assembles moltíssim per la forma i tot el restant a la tremolosa (80a) (trad. Olives modificada)*". Des del *riure* s'han dit *trencador* i *paralitzador*

l'un a l'altre, en la lluita o en l'amistat, o en la seva indecidibilitat. Així és com és veuen els interlocutors de l'acció a la que assistim. Sòcrates li ha dit a Menó que en les seves respostes *fàcils* trenca el que està unit, el que forma un tot. Menó li està dient a Sòcrates que al posar en *dificultat* el seu dir detura el que es mou. Recordem que dèiem que ens convé aclarir el joc de facilitats i dificultats a l'entorn de l'*examen* socràtic (§8). Recordem, també, que el fet de trobar-se motius o comparances, com fa Alcibiades a Sòcrates al *Convit* és un joc ciutadà.

(c)Sòcrates és com la tremolosa perquè *també ella estaborneix el que se li acosta i la toca.* (trad.Olives modificada). En el grec de Plató el nom del peix *narke* i l'acció del peix *narkein* coincideixen Sòcrates dirà després que accepta la comparança si queda clar que ell està en el mateix estat en que posa als altres, fora *narke* si ell està *narkotizat* al *narkotitzar* als altres. La traducció castellana de Ruiz Elvira amb torpedo i entorpecer pot fer d'alguna manera el mateix que el text grec. En català no sabem veure per ara com podríem conservar el mateix ritme. El peix *tremola* i la seva acció *estaborneix* marca una diferència que la interpretació ha d'anul·lar, és molt difícil imaginar com un estabornit pot encara estabornir o com la descarrega o el tremolar de qui tremola mante als altres tremolant. O l'acció socràtica no té distinció com autoconsciència de la seva eficàcia, o el seu resultat iguala la situació inicial de Sòcrates amb la del seu interlocutor en aquest cas amb Menó. *Narké* mot grec de qui deriven els nostres narcòtics és la mateixa paraula que el narcís dels nostres narcisismes(Sales, 1996, apèndix II). Un narcisisme performatiu i/o museístic?

(d) Un narcisisme performatiu diferent d'un narcisisme museístic? Podem entendre millor com viu l'aporia el personatge Menó si ho comparem com la viu el personatge Eutifró. Benson (1989) pensa que Menó admet no conèixer a diferència d'Eutifró (597-598). Weiss li ho discuteix perquè Menó també es pensa conèixer, el que passa és que “*no distinguish between the ability to think and the ability to speak*” (Weiss,R. 2001 50 nota 3). Menó es troba “*estabornit d'ànima i de boca*” (80b2). S'ha observat que podríem tenir la impressió que segons Menó en comptes que l'ànima faci parlar la boca, només parla la boca (Brague, 1978, 154). A Eutifró les paraules li giren en rodó i ell es mareja (*Eutifró* 11b), Menó defensa una habilitat, Eutifró un patrimoni. Menó una *performance*, que pot repetir un munt de vegades, Eutifró un *corpus*, que ell domina, la seva col·lecció de “històries dels déus” de les que sap més que ningú. I pot aplicar a tots els casos, Eutifró vol salvar les paraules perquè encara són *seves* i les voldria “salvar” *fixant-les*. Menó ja no pot dir paraules i vol poder moure la boca. El silenci de Menó és el silenci del *senyor* del discurs. La figura de Menó s'està *entre* Pol i Fedre?

(e) La hipòstasis del *elenkhos* com a mètode socràtic “automatitzat” emmandreix moltes lectures dels diàlegs platònics. En tant que es suposa que un dispositiu metòdic de refutació està com llest per a ser aplicat en circumstàncies diverses en un examen de les opinions que proposaria d'antuvi el interlocutor, l'atenció a la relació que s'ha establert en cada cas *entre* el interlocutor i Sòcrates i la mobilitat o no d'aquesta relació són ben sovint desatesos. Atendre a aquesta relació ens fa veure que el que es dona com a *discurs* de Menó en el seu sistema de respostes és immodificable o es dona o no es dona, flueix o no flueix com un resultat *possible* entre d'altres. Discurs,

recerca, coneixement, opinió, mite són *possibilitats diverses* del dir. Sòcrates li ha “tret” el discurs a Menó i Menó calla. El silenci de Menó és, segons Menó, el resultat de l’acció de Sòcrates sobre ell. Si a Menó se li *mogués l’ànima* podria passar a un altra possibilitat del dir?

BIBLIOGRAFIA-SILENCI

- Benson, H.H.(1989) “A Note on Eristic and the Socratic Elenchus” *Journal of the History of Philosophy* 27:591-99
- Brague, R. (1973) «En marge de *La Pharmacie de Platon* de Jacques Derrida»
Revue philosophique de Louvain, mai 1973, 271-276.
- Brague, R.(1978) *Le Restant. Supplément aux commentaires du Ménon de Platon*. Paris.
- Derrida, J. (1972) "La pharmacie de Platon", *La dissémination*, Seuil, Paris, 1972
- Farenga, V.(2006) *Citizen and Self in Ancient Greece. Individuals Performing Justice and the Law*. University of Southern California.
- Friedländer, P. (2004) *Platone*. Milano
- Geach, P.T. (1966) "Plato's *Euthyphro*: An Analysis and Commentary", *Monist*, 50: 369-82. Reimprès a *Logic Matters*, Oxford, 1972, 31-44. Reimprès Rachana Kamtekar, *Plato's Euthyphro, Apology, and Crito: Critical Essays*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2004.
- Goldhill, S.(1999) “Programme Notes” a *Performance Culture and Athenian Democracy* Edited by Simon Goldhill and Robin Osborne. Cambridge.
- Goldschmidt, V.(1971) *Les dialogues de Platon*. Paris
- Ionescu, C. (2007) *Plato's Meno: An Interpretation*. Lexington Books
- Matthews, G.B , *Socratic Perplexity and the Nature of Philosophy*..
- Moline, J. (1969) “Meno’s paradox?”, *Phronesis* 14, 153-61
- Monserrat (2002) “ Actualitat dels estudis platònics” a Monserrat (ed.)(2002) 7-25
- Monserrat (2002)(ed.) *Hermenèutica i Platonisme*. Barcelona
- Nehamas, A. (1999) *Virtues of Authenticity. Essays on Plato and Socrates*. Princenton
- Politis V. (2006). "Aporia and Searching in the Early Plato" in L. Judson and V. Karasmanis eds. *Remembering Socrates*. Oxford University Press
- Sales J. (1992) *Estudis sobre l'ensenyament platonic I. Figures i Desplaçaments*. Barcelona
- Sales, J.(1999) ‘Assistir al diàleg, assistir el diàleg’, presentació del llibre de Josep Monserrat Molas, *El polític de Plató. La gràcia de la mesura*, Barcelonesa d’Edicions, Barcelona, 1999, pp. xv-xxiv.
- Sales, J. (2007) “Mites platònics sobre l’amor: entre Aristòfanes i Diotima”, a Aula Carles Riba, *Del Mite als mites*, a cura de Jordi Malé. Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum,
- Sales, J.(2008a) Dues imatges de l’hermenèutica platònica : el jove ric i el mur.(Oct. 08)
- Sales, J.(2008b) Reseña de Nehamas, A. (1999) *Virtues of Authenticity. Essays on Plato and Socrates*. Princenton, a Butlletí Platònic,(V),2008, 141-146).
- Sales,J.(2008c) La possibilitat de dir (discurs, recerca, coneixement, opinió, mite). (El foraster de Tessàlia i la Feblesa Socràtica (I) (Lliçons al Màster Filosofia i Estudis Clàssics 3 i 10 Novembre de 2008)
- Scott,D.(2006) *Plato's Meno*, Cambridge